

KÁŽEME KRISTA II

Výklad starocírkevních perikop pro zvěstování v církvi: Evangelia. Díl druhý – neděle po Trojici. Praha 1997.

Druhý díl vykladačské příručky ke starocírkevním perikopám, připravený opět péčí poradního odboru liturgického synodní rady Českobratrské církve evangelické za předsednictví J. Smolíka, se vnějším uspořádáním jen málo liší od dílu prvního (viz recenzi v TREF 1995, s. 94–96). Výklady jednotlivých oddílů jsou opět rozčleněny tak, že po úvodním zamyšlení nad celkem perikopy následuje exegetická část, sledující různé české překlady, rukopisné varianty originálního textu, kontext oddílu, paralely, konkordancie a výklad jednotlivých veršů. Proti předchozímu dílu chybí v záhlaví výkladů citáty ze symbolických textů staré a reformační církve, jimiž měla být perikopa zařazena do dogmatického rámce. Naproti tomu jsou – stejně jako v prvním díle – zařazeny četné exkurzy, pojednávající o (šesti) tématech biblické teologie, která vykládané oddíly nastolily.

Ani po stránce užitých metody se druhý díl od prvního zásadně neliší. I tentokrát převládá metodický přístup školy dějin formy. Novější hermeneutické perspektivy – strukturalistická, sociálně-dějinná, či tzv. ‚retorická‘ analýza – mezi autory nedošly ohlasu. Proti prvnímu dílu jsou sice výklady diskusnější, objevují se v nich věty tázací a naznačené alternativy (např. na L 16,19–31, s. 19nn), ale samostatný dialog kazatele s textem neinicijují, nanejvýš dialog s výkladem (výklady) textu. To se i vnějšně jeví v tom, že názory vykladačů – kritických i předkritických, starověkých i moderních – jsou vkládány rovnou do rozboru

jednotlivých veršů. Tyto výklady jsou většinou velmi cenné, jsou voleny uvážlivě a nejednou upozorní na aktuální dosah vykládaného oddílu. Někdy by však podle názoru recenzenta bylo podnětější, kdyby byly uspořádány tak, aby vynikly různé, někdy i protilehlé cesty výkladu daného textu v křesťanských dějinách. Nejlepší současné komentáře (EKK) zařazují k vykládaným oddílům ukázky z ‚dějin působení‘ (Wirkungsgeschichte). Dávají tak výraz přesvědčení, že biblické texty ‚žily‘ i tehdy, když byly zbaveny kontextů, v nichž vznikaly.

To by však nejspíše neúměrně zvětšilo rozsah příručky. Týž argument asi platí i pro příliš stručné pasáže, srovnávající české překlady, rukopisné varianty, konkordancie. Ve většině případů jsou tyto komparace prostě vypočteny bez diskuse a bez komentáře. Průměrně vzdělanému a pilnému kazateli se tím sice ušetří práce, kterou by musel (a mohl) vykonat sám, avšak podnět pro své rozhodnutí, zda ten či onen překlad je lepší (a proč), která rukopisná odchylka je významná (a proč) atd., odtud nedostane.

Ale skončeme výčet toho, co recenzent v příručce postrádá. Co nepostrádá, je jasná, určitá teologická koncepce, která bere biblický text naprosto vážně, aniž propadá slovnímu (či slovníkovému) hračkářství. Tato koncepce vychází z přesvědčení, ostatně většinově mezi novozákonníky zastávanému, že ‚evangelisté psali svá evangelia na základě velikonočního prožitku ve víře,

že Ježíš Nazaretský je živ, že se v jeho smrti rozhodlo o běhu světa“ (13). Jsou tedy svědectvím víry k víře, nikoli kronikářským záznamem ani popisem mravního ideálu. Nicméně je podstatné, že se svědkové Vzkříšeného vracejí k pozemskému, až příliš pozemskému příběhu Ježíše Nazaretského. Tento příběh nabývá ve světle vzkříšení zásadního významu a stává se, spolu s Ježíšovým kázáním, normativní směrnicí pro život jednotlivého křesťana a křesťanského společenství.

V této poloze nacházejí autoři příručky i vnitřní logiku výběru perikop pro druhou polovinu liturgického roku. Církevní tradice je volila z evangelia podle Lukáše a podle Matouše (výjimkou i z Marka). Jejich výběrem a částečně i seřazením chtěla vyjádřit pozvání Vzkříšeného k následování. Proto z bohatství evangelí zvolila oddíly, které orientují společenství víry v typických

situacích. Je zajímavé, jak často tyto situace mají vztah k otázce majetku, chudoby, bohatství: Odpovídá tomu i četnost exkurzů k této tématice (tři ze šesti), které autoři považovali za potřebné k výkladům připojit.

Autoři příručky však jsou nezvratně přesvědčeni, že celkový ráz perikop v jednotlivostech i v celku je všechno jiné, než moralistický. Právě naopak. Texty ukazují (a výklady potvrzují), že „není nic horšího, než pokrytecká zbožnost, která propadne sobectví a mamonu, že hříšníci, kteří si o sobě nemyslí, že jsou zbožní, mají k Bohu blíže než samospravedliví pokrytci“ (13). Pozvání k následování je pozváním ke svobodě a odvaze víry v konkrétních životních situacích a úskalích. Toto je nepřeslechnutelný ‚*cantus firmus*‘ výkladů v příručce a kazatel, který jí bude užívat, učiní dobře, bude-li se držet této tóniny.

Pavel Filipi

EPILEGOMENA

Zdeněk Bonaventura Bouše, *Epilegomena*, Praha 1996. Vydáno jako soukromý tisk ve 300 exemplářích.

Epilegomena, slovo málo obvyklé, znamená řecky to, co je řečeno nakonec, tedy přibližně asi doslov. Kniha je vskutku jakýmsi doslovem či bilancí života i díla významného katolicko-ekumenického bohoslovce, jehož bytostný zápas o pravdu byl v sedmdesátých letech nepřijemný všem tehdejšími oficiálními místům, státním i církevním. Kniha připomíná tyto zápasy přetiskem závažných dokumentů, především dopisů, ale i článků a přináší i výtah či ukázky autorovy teologické práce.

Předmluva *lector benevolo* – laskavému čtenáři je datována v Nestemicích u Ústí nad Labem v létě 1995. Autor zde stručně představuje svou knihu. Říká doslova: „Texty, které obsahuje tato knížka, mapují život autorův od sklonku jeho krátké veřejné kazatelské služby (státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti získal po lednu 1968) do rozkladu komunistického režimu na sklonku osmdesátých let a paralelně sledují české církevní dějiny tohoto období. Většinou byly původně dodatečně